

YOSH BOLALARDA KARIES PAYDO BO'LISHINING SABABLARI

Iskandarova Adiba

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Urganch filiali Stomatologiya fakulteti 4-kurs talabasi

Quryazov Akbar Qurambayevich

Ilmiy rahbar:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8363386>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 10-September 2023 yil

Ma'qullandi: 15-September 2023 yil

Nashr qilindi: 20-September 2023 yil

KEY WORDS

tish kariesining tarqalishi, karies tushunchasi, bolalardagi kariesning sabablari

ABSTRACT

So'nggi paytlarda og'iz bo'shlig'iga o'tilib chiqqandan keyingi dastlabki yillarda doimiy tishlarning kariesli jarayonining intensivligini oshirish tendensiyasi kuzatilmoqda. Ushbu maqolada bolalarda karies paydo bo'lish sabablari haqida to'xtalib o'tilgan.

Bolalarda tish kariesining tarqalishi stomatologiya klinikalarining bolalar bo'limlariga yordam so'rab murojaat qilganlarning umumiy sonining 60 foizini tashkil qiladi. So'nggi paytlarda og'iz bo'shlig'iga o'tilib chiqqandan keyingi dastlabki yillarda doimiy tishlarning karusli jarayonining intensivligini oshirish tendensiyasi kuzatilmoqda. Bolalar va o'spirinlarni tekshirishning o'ziga xos xususiyatlari, vaqtincha va doimiy tiqilib qolishi tishlaridagi turli xil karies shakllarini tashxislashning murakkabligi, davolash usulini tanlashdagi qiyinchilik bolalar stomatologining yuqori kasbiy tayyorgarligini talab qiladi. Tishlarning parchalanishi jarayoni qanday davom etadi? Biz allaqachon og'izda ushbu kasallikning rivojlanishi uchun javob beradigan bakteriyalar mavjudligini bilib oldik. Ammo ularning hayotiy faoliyati mahsulotlari erta kariesga olib keladi. Bu klassik oziq-ovqat zanjiri bo'lib chiqadi. Bakteriyalar shakarni iste'mol qiladi va kislotalarni chiqaradi. Natijada, og'iz bo'shlig'ida kislotabaz muvozanati buziladi. Bu nega erta karies tez rivojlanib borishi haqidagi asosiy savolga javob. Sut tishining emalini ozgina minerallashgan, bu ayniqsa hayotning dastlabki 2 yili 5 oyligida seziladi. Aynan shuning uchun tish shifokorlari hech bo'lmaganda bola hayotining shu davrida shirinliklardan voz kechishni maslahat berishadi, unga juda sovuq yoki issiq ovqat bermaslik kerak. Shunday qilib, hosil bo'lgan kislota minerallarni emaldan yuvadi, ya'ni yo'q qilish jarayoni juda tez. Erta karies bir necha oydan keyin murakkab shakllarga aylanadi, bunda tish shifokorlari tishlarini olib tashlaydilar. Tasavvur qiling, bu vaqtda bola hali ham bir yoshda bo'lishi mumkin. Nima uchun bolalarda tish kariesi bor: kasallik rivojlanishining sabablari. Keling, nega bunday kasallik paydo bo'lishini batafsil muhokama qilaylik. Ko'p ota-onalar, agar ular bolasiga shirinliklar bermasalar, ular karies rivojlanishidan to'liq himoyalangan deb o'ylashadi. Aslida, dam olishga hali erta. Sabablar ro'yxati ancha kengroq: Noto'g'ri og'iz gigienasi. Tishlar endigina chiqayotgan bo'lsa ham, ular darhol to'liq parvarishga muhtoj. Bu tish go'shtini nam mato bilan ishqalash, keyin esa ho'l cho'tka bilan yopishtirmasdan tozalash. Bolada 6-7 ta tish chiqib ketganda, siz birinchi forsiz pastadan foydalanishni boshlashingiz mumkin. Patogen mikroorganizmlar bilan yuqtirish. Biz

bu haqda allaqachon gaplashgan edik, ammo takrorlashga arziydi. Bola bilan bitta qoshiq bilan ovqat eyish mumkin emas, ayniqsa og'izda karies tishlari bo'lsa. Genetik moyillik. Bu onaning chekishi yoki ba'zi dori -darmonlarni qabul qilishi tufayli, hatto intrauterin shakllanish vaqtida yotqizilgan emal rivojlanishining buzilishi. Bolaning ratsionida vitamin va minerallar, xususan, fluor va kaltsiy etishmasligi. Uzoq muddatli emizish, g'alati. Sut tishlari hosil bo'lguncha, bola kuniga besh marta ovqatlantiradi. Ammo agar bola sutdan keyin cheklashsiz emizishni davom ettirsa, undan keyin og'iz gigienasini bajarmasdan, blyashka va kariyesli bo'shliqlar paydo bo'ladi. Aralashmalar va sharbatlar, sut, shirin kompotlar - bularning barchasi karies rivojlanishiga yordam beradi. Agar bola kechayu kunduz shishadan ajralmasa, bu omil ayniqsa jiddiydir. Bir yil tunda, u faqat suv olishi kerak. Kun davomida, har ovqatlantirishdan so'ng, og'iz gigienasini o'tkazish kerak. Bolaga davolanadigan pechene va bulka, konfet va marshmallow ham muhim omil hisoblanadi, chunki bakteriyalar uchun oziq doimiy ravishda og'izda bo'ladi. Bolani shirinliklardan butunlay mahrum qilishning hojati yo'q, lekin konfetdan keyin saqich chaynash, og'zini chayish yoki hech bo'lmaganda suv ichish kerakligini ayt. Ota-onalar ko'pincha hech qanday daxshatli narsa sodir bo'lmaydi deb o'ylashadi. Bular sut tishlari, ular yiqilib tushadi va tamom. Erta bosqichda kariesning suratlari-bu juda qiyin rasm, lekin siz nafaqat masalaning estetik tomoni haqida o'ylashingiz kerak. Agar kasallik davolanmasa, immunitetning umumiy pasayishi kuzatiladi. Hozirgacha biz faqat erta karies haqida gaplashdik. Uyda chuqurroq jarohatlardan qutulishning iloji bo'lmaydi. Bunday holatda, albatta, shifokor bilan maslahatlashishingiz kerak. Hatto yuzaki bosqich ham emalda nuqsonlarning paydo bo'lishi bilan ajralib turadi, bu mikroorganizmlarning rivojlanishi uchun qulay muhit yaratadi. Bolalarda sut tishlariga karies tushish sabablari. Bolalarda sut tishlaridagi kariesning ko'zga qaraganda ko'proq sabablari bor. Bu noto'g'ri og'iz gigienasi, katta yoshli karies tashuvchilari bilan umumiy pichoqni ishlatish va boshqalar. Shu bilan birga, paydo bo'lishning asosiy sabablari - bu tishni yo'q qiladigan iste'mol qilinadigan uglevodlarning ta'siri, kariyesli infeksiyani tashuvchisidan tasodifiy yuqtirish, genetik omil, bolaning suyak tizimining etuk emasligi, emzik va nipellardan noto'g'ri foydalanish. Albatta, bolalarda sut tishlari buzilishining asosiy va eng keng tarqalgan sababi bu og'iz gigienasi qoidalariga va shirinliklar ta'siriga rioya qilmaslikdir. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, yosh bolalardagi karies 73% hollarda rivojlanadi. Saxaroza, glyukoza va fruktoza - bu uglevodlarni fermentatsiyalash jarayonida hosil bo'lgan va emalning yo'q qilinishiga olib keladigan kislotalar. Uglevodlarni qabul qilgandan so'ng, tupurikning pH darajasi 6 dan 4 gacha pasayadi va patogen bakteriyalar tishdan tozalanmagan oziq -ovqat qoldiqlariga joylashadi. Bolalikdan "og'izdan og'izga - mikroba chiqadi" degan naqlni eslaysizmi? Ma'lum bo'lishicha, bu haqiqatdan unchalik uzoq emas. Gap shundaki, karies - bu infeksiya, infeksiya. Ya'ni, mehribon ota -ona, mikroblarning potentsial tashuvchisi bo'lib, chaqalog'ini o'pish yoki u bilan birga bir qoshiq bilan kechki ovqat eyish, bolani shaxsan yuqtirishi mumkinligiga shubha qilmaydi! Sut tishlarida karies paydo bo'lishining yana bir sababi genetik sharoitdir. Tishlar hatto prenatal davrda, homiladorlikning birinchi trimestrida ham shakllana boshlaydi. Shuning uchun beparvo ota-onani chekish, bu davrda uning kasalliklari yoki dori-darmonlarni qabul qilish bolada tishlarning to'g'ri rivojlanishining buzilishiga olib kelishi mumkin. Bolalarning sut tishlari kariyesi quyidagi omil bilan bog'liq bo'lishi mumkin: bolalar tishlari minerallashuv darajasiga ega va "pishmagan" bo'lib chiqadi, shundan keyingina og'iz bo'shlig'ida "pishadi". Oxirgi minerallashuv sut tishlarida bir yarim

yildan ikki yilgacha, doimiy tishlarda esa taxminan uch yil davom etadi. Bunday "pishib etish" davrlarini bolalar stomatologlari kariesga eng sezgir deb atashadi. Shuning uchun sut tishlarida kariesning erta yoshda paydo bo'lishining sabablari ham surunkali kasalliklar, dorilar ta'siri, tupurik tarkibi va suv va oziq-ovqat tarkibidagi ftor bo'lishi mumkin. Kasallik alomatlari juda aniq bo'lishiga qaramay, ota-onalar har doim kariesning qanday ko'rinishini va bolalarda uni qanday aniqlashni bilishmaydi. Boshlang'ich karies bilan emal yuzasida har xil shakl va o'lchamdagi oq dog'lar paydo bo'lib, ular bolada yoqimsiz his -tuyg'ularni keltirib chiqarmaydi. Vaqt o'tishi bilan bunday shakllanishlar ranglarini o'zgartira boshlaydi - ular jigarrang, jigarrang yoki hatto qora rangga aylanadi. Bu kasallikning rivojlanishini ko'rsatadi. Qanday to'xtatish kerak. Terapiya yordamida erta kariesni to'xtatish mumkin. Tishlar ftor va kaltsiyni o'z ichiga olgan maxsus birikma bilan bir necha bosqichda qayta ishlanadi. Oq nuqta chiqib ketishiga 100% kafolat yo'q. Ammo agar davolanish samarali bo'lsa, bir necha oy yoki haftadan so'ng dog 'yo'qoladi, karies barqaror holatga o'tadi. Xulosa Ko'rib turganingizdek, og'iz bo'shlig'iga g'amxo'rlik qilish, umuman olganda, otaonalarning vazifasidir. Siz tish shifokoriga tashriflar kamdan -kam va yoqimli bo'lishi uchun barcha sharoitlarni yaratishingiz mumkin. Maqolamizda biz sut tishlarining erta parchalanishining fotosuratini taqdim etamiz, shunda hammasi qayerdan boshlanishi haqida yaxshi tasavvurga ega bo'lasiz. Tishlaringizda qora dog'lar yoki teshiklar paydo bo'lishini kutishning hojati yo'q. Agar siz hozir harakat qila boshlasangiz, kasallikni to'xtatish ehtimoli ancha yuqori. Va, albatta, siz har 6 oyda bir marta, professional shifokorning maslahatisiz qilolmaysiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rizayev J.A. Stomatologiyada qo'llanuvchi dori vositalari. Toshkent. — «Voris nashriyot», 2012.
2. Safarov T.X., Raxmonov X.Sh., Safarov M.T. Tish to'qimalarining nokaries kasalliklari, — Toshkent: 2011.
3. Magid Ye.A., Miccin N.A. Terapevtik stomatologiyada fantom kursi: Atlas. - M.: Tibbiyot, 1987. - 300 bet.